

GUBA ANDRÁS SCHP
A Praedicate Evangelium
szervezetfejlesztő szemmel¹

Msgr. Michael Wallace Banach érsek, apostoli nuncius úr fölvázolta előttünk előadásában² a Kúria szervezetét, kifejtette annak célját, sajátos értékeit. Most szervezetfejlesztő szemmel fogunk együtt ránézni ugyanerre az apostoli konstitúcióra, hogy egy kis segítséggel a szervezetfejlesztői szempont, szemléletmód is megerősödjön bennünk.

A *Praedicate Evangelium*³ címet hallva szinte látjuk Jézust a tizenegy apostollal abban a pillanatban,

¹ A Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola 2023. március 18-án rendezett tudományos konferenciáján elhangzott előadás felvételének leirata.

² MICHAEL WALLACE BANACH: *Praedicate Evangelium: szinodalitás, szolgálat és misszió* (lásd jelen kötet 9–20. oldalán).

³ FERENC PÁPA: *Praedicate Evangelium apostoli konstitúció* [online, 2022. 02. 27.] <https://www.vatican.va/content/francesco>

amikor Jézus utolsó szavaival szétküldi a tanítványokat a világba: hirdessétek az evangéliumot minden teremtménynek. Szent II. János Pál pápa 1988-ban szintén megrajzolta a Kúria képét a *Pastor Bonus*,⁴ azaz a Jó Pásztor képében. Ezt sem nehéz magunk elé idézni, hiszen ismerjük az evangéliumnak azokat a történeteit, amelyekben a Pásztor gondosan egybetereli, majd szétküldi a nyáját. Bármelyik is áll közelebb hozzánk, mindkettő nagyon erőteljes látomás, akár jövőképek is nevezhetnénk. Közösségeink vezetőinek egyik erőssége éppen az, hogy képesek erős víziót megfogalmazni, magával ragadó látomásokat elénk tárni, és azoknak a vonzásába behívni minket.

1. Egy tíz éve megkezdett tanulási folyamat

A *Praedicate Evangelium* olyan apostoli konstitúció, amely egy képet rögzít: a rögzítési ideje 2022 tavasza.

Ennek a dokumentumnak a története azonban visszanyúlik legalább a pápaválasztást megelőző konklávéig, ahol a Kúria reform-

ja már szóba került. 2013-ban Ferenc pápát beiktatták, s a Kúria reformjának lendülete már beiktatása

/en/apost_constitutions/documents/20220319-costituzione-ap-praedicate-evangelium.html

⁴ SZENT II. JÁNOS PÁL PÁPA: *Pastor Bonus* apostoli konstitúció [online, 2024. 02. 27.] https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/en/apost_constitutions/documents/hf_jp-ii_apc_19880628_pastor-bonus.html

után négy nappal cselekvésre indította őt. Ekkor hívta föl egyik barátját, Oscar Maradiaga hondurasi bíbrost, hogy vállalja el annak a nyolc-tíz fős (C9-ként emlegetett) bíborosi testületnek a vezetését, amelynek a gondjaira bízta a Kúria reformját.

A dokumentumban megfogalmazott szervezeti változások jó része megtörtént, létrejött az elmúlt kilenc év alatt: például a Kommunikáció Dikasztériuma már 2015-ben elindult. 2016 karácsonyán a Kúriának mondott beszédében Ferenc pápa már sok ilyen reformpontot felsorolt, abból a szögből összegezve, hogy mennyi mindent végrehajtottak már.

Így azt is mondhatnánk, hogy a most vizsgált dokumentum nem is annyira egy képet rajzol meg nekünk, hanem inkább egy fejlesztési folyamat záró dokumentuma.

Ferenc pápa szívesen mondja el újra és újra, hogy „kipróbáltuk, és jónak bizonyult”, amikor ennek a fejlesztési folyamatnak egy-egy olyan eleméről beszél, amely már megvalósult. Vagyis nem egy kompakt fejlesztési tervvel indult a pápa, hanem kicsi próbálkozásokkal, amelyeket később lehetett akár módosítani is. Ami pedig bevált, azokat a változtatásokat rögzíthették. A pápa sokszor hangsúlyozza azt is – mindezzel egybecsengően –, hogy folyamatokat kell elindítanunk, nem pedig teret nyernünk.

2. Pénzügyek, átláthatóság

Az első terület, amelyhez a bizottság hozzányúlt, a pénzügy volt,

mégpedig annak érdekében, hogy a Kúria a nemzetközi átláthatósági pénzügyi sztenderdeknek megfeleljen. Nos, kilenc-tíz év után ez a terület még mindig fejleszteni való.

3. Helyettesítő hatalom, világiak szakértelme

Nagyon fontos minden szervezetben – különösen a katolikus egyházban – a hatalom gyakorlásának tisztázása. Felettébb érzékeny ez a téma. A Kúria a pápa nevében jár el, vagyis nem alanya a katolikus egyházban érzékenyen óvott, apostoloktól származó hierarchikus hatalomnak. Ha pedig megbízásból cselekszik, akkor bárkit, vagyis laikusokat is meg lehet

bízni akár a di-
kaszteriumok ve-
zetésével is. Ez le-
hetőséget ad arra,
hogy a Kúria
munkájában a vi-
lágiak szakértel-
me is erőteljesen

megjelenjen. Felvetődik azonban a kérdés, hogy ezt a szakértelmet meg tudja-e fizetni a Kúria. Nem kell olyan nagyon messzire mennünk ahhoz, hogy ennek a kérdésnek a realitását átérezzük.

A hatalom gyakorlásának vonatkozásában hallottuk azt is, hogy abban a szolgálat az első szempont. A püspökök egy része azonban sérelmezte, hogy a Kúria beékelődött a pápa és az apostolutódok, azaz a püspökök közé. A püspöki karok rendszeres beszámolóí tekintetében, az ad limina látogatások alkalmával a Kúria rendreutasító és elszámoltató helyzeteket teremtett – legalábbis sok püspök így élte meg. Ezzel szemben

most Ferenc pápa azt hangsúlyozza, hogy a Kúriára rábízott hatalom szolgáló hatalom, amely elsősorban az evangelizációs folyamatokat szolgálja.

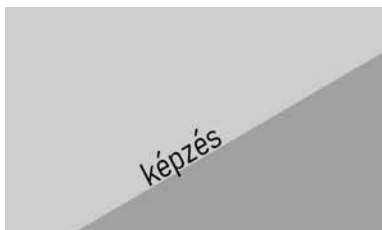
Nagyon érdekes, hogy mindez mit jelent az ad limina látogatások esetében: a Kúria arra kéri a püspöki karokat, hogy számoljanak be sikereikről és nehézségeikről, segítve ezzel más püspöki karokat. A Kúria pedig közvetíti ezt a tudást és tapasztalatot – mintegy tudásmegosztó központként funkcionálva ebben a megosztásban.

Ferenc pápa is fokozottabb érdeklődéssel fordul a püspöki karok felé: a korábbi negyed órához képest egy-két órárt is eltölt a püspökökkel.

4. Képzés

A *Praedicate Evangelium* dokumentum felszólítja az összes dikasztériumot, hogy munkatársait fejlessze, szakembereinek kompetenciái legyenek naprakészek.

Ez a professzionális önmagában a szolgáltató jelleg felé tolja a szervezetet.

Ugyanakkor nem engedi meg a dokumentum azt, hogy a dolgozók funkcionáriusokká váljanak, ugyanis a kinevezések általában öt évre szólnak, és

még egy alkalommal megújíthatók. Persze megjelenik itt a feszültség, melynek forrása, hogy ha ez alatt az öt év alatt kiképezünk valakit, majd hazaküldjük, akkor megéri-e egyáltalán ez a befektetés. És mit kezdünk azzal a tapasztalattal, ami összegyűlt ez alatt az idő alatt? Mégis, ez a szervezet most ennek a kérdésnek a megoldását így látja jónak.

5. Szubszidiaritás – 0:11

Ez a 0:11 azt jelenti, hogy a *Pastor Bonus* dokumentumban a *szubszidiaritás* kifejezés előfordulása nulla, a *Praedicate Evangelium* dokumentumban pedig tizenegyszer szerepel.

Az egyház látható és kegyelmi szervezet; éppen ezért az előző két pápa óvatos volt abban, hogy az egyházra szociológiai-szervezeti szemmel nézzen. A *szubszidiaritás* kifejezés az egyház társadalmi tanításából származik, az egyházra azonban nem nagyon alkalmazták éppen az előző szempont miatt. A *Praedicate Evangelium* dokumentum azonban a látható szervezetekről összegyűlt tudást, tapasztalatot mintha bátrabban használná, fenntartva a látható és kegyelmi valóság kényes egyensúlyát.

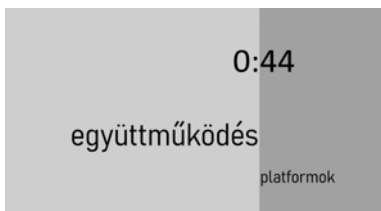

A mi konferenciánk a Sapiaentia Szerzetesi Hittudományi Főiskolán éppen ezen a kényes területen

mozog, azt kutatva, hogy mi az, amit a látható valóságból szerzett tudásból alkalmazni lehet arra az egyházra, amely kegyelmi valóság is.

6. Együttműködés – 0:44

A *Pastor Bonus* apostoli konstitúcióban nem szerepel az együttműködés kifejezés, a *Praedicate Evangelium*ban ezzel szemben negyvennégyyszer találjuk meg, vagyis az együttműködésre való biztatás nagyon erős. Konkrét javaslatokat is ad a dokumentum a diskasztériumoknak, hogy egymás között és magukban milyen együttműködési platformokat hozzanak létre és működtessenek.

Azok a teológusok, akiknek a tanítása kérdésessé válik, már nem egyszerűen lehetőséget kapnak a védekezésre, hanem a kérdések tisztázására párbeszédre hívja őket a *Praedicate Evangelium*.

A püspöki konferenciák felértékelődésének jelensége az előző ponthoz is tartozik. Ezek nem új hierarchikus szintként jelennek meg, hanem a püspökök közötti együttműködésnek nagyon erőteljes terei. Ha felhatalmazásban gondolkodunk, akkor ezeknek nincs értelme, ha viszont az együttműködés szellemében, akkor kétségkívül életadóak.

7. Konfrontáció a karácsonyi beszédekben

A fejlesztési folyamat fontos elemei voltak Ferenc pápa Kúriához intézett karácsonyi beszédei: 2014-ben a pápa a Kúria alkalmazottainak tizenöt olyan betegségét nevezte meg, amiket mindenképpen el kell kerülniük. Gondoljuk el: közeledik a karácsony, készülünk

az Úr Jézus születésére, és akkor az arcunkba vágnak tizenöt csúnya dolgot, amit valószínűleg mi követünk

el! Nem egy simogató hozzáállás ez, de valahogy mégis úgy érezte Ferenc pápa, hogy ezeknek a szavaknak most keményeknek kell

lenniük. Egyébként azzal, hogy megnyitotta a szinodalitás útját, és ezzel erőteljessé tette a meghallgatást is, a vele szemben megfogalmazott szavak is erősek és hallhatóak lesznek.

8. Megkülönböztetés – szinodalitás

A szinodalitás fogalmaiból ezúttal a *megkülönböztetést* emelném ki, mert a szinodális út egy spirituális folyamat, amelyben mindenki a Lélek hangjára figyel, hogy valódi missziós közösséggé váljunk. Ferenc pápa ugyanis nem csupán szervezeti átalakulást akar, hanem belső megtérést; úgy is mondhatnánk: kulturális változást. A szervezeti átalakítások, amelyeket ő esz-

közölt, sok helyen el is maradnak a várakozásoktól, mert sokkal fontosabb Ferenc pápa számára, hogy a Kúria tagjai Lélekre figyelő, missziós lelkülettel

végezzék munkájukat, és közösséggé váljanak – kicsit talán az egyház mintája.

*

Ezek azok a számomra feltűnő és lényeges szempontok, amelyek a szervezeti fejlesztéshez fontosak lehetnek, mégpedig azért, hogy ezt az erőteljes küldetést, amely az evangélium hirdetésére irányul, minél jobban és hatékonyabban végezhesse a Kúria – és mi magunk is.

Köszönöm szépen a figyelmet!

